

Vergaderjaar 2020–2021

31 934

Douane

Nr. 48

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 mei 2021

In deze brief kom ik de toezegging na, die ik aan uw Kamer (het lid Van Weyenberg (D66)) heb gedaan tijdens het notaoverleg Douane van 14 december jl. (Kamerstuk 31 934, nr. 45), om de Kamer informatie te geven voor de beoordeling van de vraag of en hoe een eventuele uitbreiding van de formatie bij de Douane effectief is. Ik vat uw vraag breed op, in die zin dat ik ook inga op de vraag hoe de effectiviteit van de handhaving op andere wijze dan door een uitbreiding van de formatie kan worden vergroot.

Door te investeren in innovatie kan de Douane de handhaving in de volle breedte versterken

De Douane ziet mogelijkheden om over de volle breedte van al haar taken effectiever te handhaven door innovatie. Daarvoor zijn naast (geringe) uitbreiding van de formatie ook investeringen in met name materieel noodzakelijk.

In de brief over de stand van zaken Douane d.d. 15 september jl. (Kamerstuk 31 934, nr. 35) en in het Jaarplan 2021 Belastingdienst, Toeslagen en Douane (Kamerstuk 31 936, nr. 737) zijn de veranderingen beschreven waarmee de Douane de komende jaren te maken heeft en hoe de Douane hierop wil anticiperen zonder de logistiek onnodig te verstoren. Het betreft onder andere de gevolgen van de Brexit, de sterke stijging van het aantal aangiften (met name door e-commerce) en gewijzigde Europese wet- en regelgeving op het gebied van onder meer douaneprocedures en e-commerce. Daarbij gaat de Douane met de opdrachtgevende beleidsdepartementen in overleg om de gewenste effecten van de handhaving op hun beleidsterreinen beter zichtbaar te

maken, zoals aangekondigd in de kabinetsreactie op de beleidsdoorlichting Douane¹.

Om de geschetste veranderingen het hoofd te bieden, wil de Douane de huidige handhavingsaanpak innoveren. Voor de realisatie is een programmatische aanpak opgezet voor de jaren 2021–2025.

Een belangrijke innovatie is het gebruik van meer (externe) data en moderne technologie om de spreekwoordelijke naald in de hooiberg beter te kunnen vinden. Een voorbeeld is het met behulp van algoritmen opzetten van een zelflerend systeem waarmee geautomatiseerd in het aangifteproces de risicovolle aangiften kunnen worden gedetecteerd (autodetectie data). De Douane onderkent dat er zorgen en vragen leven in de maatschappij over het gebruik van data en algoritmen en wil graag tegemoetkomen aan de behoefte aan transparantie hierover. De Douane zal eerst in aparte omgevingen het gebruik van algoritmen testen. Die test ziet niet alleen op de vraag of algoritmen daadwerkelijk effectiever zijn, maar ook of voldaan wordt aan de privacy wet- en regelgeving en aan het kabinetsbeleid inzake het gebruik van data en algoritmen. Innovatie in de handhaving heeft tot gevolg dat de Douane deels op een nieuwe of andere manier gaat werken. Dit kan leiden tot de vraag om medewerkers met andere of aanvullende competenties. Op termijn heeft dit mogelijk tot gevolg dat hiervoor uitbreiding gezocht dient te worden.

De Douane kan in samenwerking met publieke en private partners de bestrijding van drugsmokkel en ondermijnende criminaliteit versterken

De Douane speelt een belangrijke rol bij de bestrijding van de drugsmokkel en ondermijnende criminaliteit. Deze rol is de afgelopen jaren alleen nog maar groter geworden². Om die reden is de Douane partner geworden in het Multidisciplinair Interventie Team (MIT). De Douane is van mening dat er mogelijkheden zijn om samen met publieke en private partners drugsmokkel en ondermijnende criminaliteit nog effectiever te bestrijden. Deze mogelijkheden passen bij de oproep van de voorzitter in het manifest «Een Pact voor de Rechtsstaat» van het Strategisch Beraad Ondermijning om de weerbaarheid van de zee- en luchthavens tegen ondermijning te vergroten³.

In de Position Paper Douane ten behoeve van het rondetafelgesprek van 1 februari jongstleden over corruptie en drugscriminaliteit in de haven van Rotterdam, heeft de Douane enkele concrete mogelijkheden genoemd⁴. Zo verkent de Douane of de pakkans kan worden vergroot door een veel groter aantal van de binnenkomende goederencontainers, afkomstig uit hoog-risicogebieden voor de smokkel van verdovende middelen, te scannen. Daarvoor is nodig de eerdergenoemde doorontwikkeling van algoritmen die autodetectie van verboden goederen mogelijk maakt. Deze aanpak zou dan aanvullend zijn op de huidige risicogerichte aanpak. Daarnaast wordt gedacht aan een uitbreiding van het toezicht op de containerterminals (bijvoorbeeld met het oog op zogenaamde uithalers) en aan permanente handhavingsacties met andere publieke partners.

De Douane bespreekt de bovengenoemde mogelijkheden in het kader van «Een Pact voor de Rechtsstaat» met de handhavingspartners en het opdrachtgevende beleidsdepartement voor de bestrijding van drugs-

¹ Kamerstuk 31 935, nr. 69.

² Kamerstuk 31 934, nr. 35.

³ Kamerstuk 29 911, nr. 287.

⁴ 2021 D03992.

smokkel en ondermijnende criminaliteit, het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Daarbij komen onder andere aan de orde de gevolgen voor de totale rechtshandavingsketen en de eventuele formatieve en financiële consequenties en dekkingsmogelijkheden.

De Douane ziet mogelijkheden in het investeren in moderne scan- en detectieapparatuur, een dataplatform en een geringe personele uitbreiding

Voor de hierboven geschetste effectievere handhaving in de volle breedte van alle taken en de bestrijding van drugssmokkel en ondermijning in het bijzonder, zijn investeringen nodig. Voor zover de investeringen direct zijn toe te rekenen aan de bestrijding van drugssmokkel en ondermijning ligt het voortouw bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid, als opdrachtgever. Het betreft onder andere de aanschaf van scan- en detectieapparatuur, waaronder geavanceerde containerscans, CT-scans en drones. Voor de bediening van deze apparatuur en voor de opvolging van de bevindingen, is een geringe uitbreiding van de personele capaciteit nodig. Daarnaast is een dataplatform nodig waar de data en scanbeelden massaal kunnen worden opgeslagen.

Verder zijn andere functies en competenties nodig vanwege het gebruik van moderne technologieën, zoals algoritmen. Daarbij kan gedacht worden aan data analisten, IT-auditors en gedragswetenschappers. Dit gaat leiden tot een ander functiegebouw, waarbij de inzet is om dat vooralsnog budgettair neutraal te laten verlopen.

Een eventuele uitbreiding van de algemene toezichtcapaciteit, bijvoorbeeld voor toezicht op containerterminals, zal nader worden verkend als voldoende personeel is ingestroomd voor het huidige werk.

De Douane werft medewerkers nodig voor het huidige werk

De Douane staat de komende jaren voor de opgave om de bezetting op de huidige formatie te krijgen en te houden nodig voor het huidige werk. De formatie is de afgelopen jaren namelijk behoorlijk gegroeid en de komende jaren is er sprake van een forse behoefte aan nieuwe medewerkers, met name doordat veel medewerkers met pensioen gaan. Daarbij bekijkt de Douane continu hoe zij de huidige bezetting zo effectief en efficiënt mogelijk kan inzetten bij de huidige werkzaamheden en bij de inrichting van nieuwe processen.

In 2017 bedroeg de formatie ca. 4.500 fte. Deze is daarna structureel uitgebreid voor onder meer de Brexit (930 fte), de aanpak van ondermijnende criminaliteit (122 fte) en voor de uitvoering en handhaving van nieuwe EU-wetgeving voor e-commerce handel (258 fte). De instroom voor deze laatste twee uitbreidingen vindt nog plaats. De formatie voor 2021 bedraagt ca. 5.880 fte. De onderbezetting bedroeg op 1 januari van dit jaar ca. 300 fte en er stromen in 2021 naar verwachting ca. 250 douane-medewerkers uit.

De wervingsinspanningen zijn er nu op gericht om op de onderbezetting zo snel mogelijk in te lopen.

Zoals gemeld in het Jaarplan Belastingdienst, Toeslagen en Douane 2021⁵, heeft de Douane de capaciteit van werving, selecteren en opleiden verhoogd en wordt anticiperend geworven op leeftijdsuitstroom. Daarnaast vinden opleidingen versneld en gericht plaats door ze toe te

⁵ Kamerstuk 31 066, nr. 737.

spitsen op de specifieke taak waarvoor de nieuwe medewerker is geworven. Dit moet ertoe leiden dat de onderbezetting ultimo dit jaar is teruggebracht tot ca. 140 fte en de jaren daarop helemaal wordt ingelopen.

Afrondend

De Douane ziet met nieuwe investeringen mogelijkheden om de huidige handhaving in de breedte voor alle taken te versterken. Inzet van moderne technologie, data en algoritmen brengen op termijn ook veranderingen in de werkwijze van de Douane mee. De Douane ziet daarnaast – passend bij de oproep in het manifest «Een Pact voor de Rechtsstaat» – mogelijkheden om de bestrijding van drugsmokkel en ondermijnende criminaliteit te versterken, onder meer door meer scancontroles en meer toezicht op containerterminals. Dit betekent mogelijk op termijn een uitbreiding van de formatie.

Voor de versterkingen in de breedte en in het bijzonder voor de bestrijding drugsmokkel en ondermijning, zijn investeringen nodig. Het betreft onder andere de aanschaf van geavanceerde scan- en detectieapparatuur en een dataplatform en een beperkte uitbreiding van de personele capaciteit. Voor zover investeringen direct zijn toe te rekenen aan bestrijding drugsmokkel en ondermijning, worden de formatieve en financiële gevolgen besproken met het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

De Douane staat voor de opgave om de komende jaren de bezetting op de formatie te krijgen voor het huidige werk. Dat legt een groot beslag op de capaciteit om te werven, te selecteren en op te leiden. Deze opgave vindt gezien het absorptievermogen van de Douane dan ook gefaseerd plaats. De Douane kan nu een geringe personele uitbreiding aan. Op het moment dat formatie en bezetting meer in evenwicht zijn, zal de Douane nader verkennen of een additionele versterking van haar algemene toezichtcapaciteit nodig is, bijvoorbeeld voor toezicht op containerterminals.

De Staatssecretaris van Financiën,
A.C. Van Huffelen